

“Probeer om een zo groot mogelijke voetafdruk achter te laten.”

Naam: Michael Braungart

Geboren: 7 februari 1958

Geboren in: Schwäbisch Gmünd

Woonplaats: Hamburg

Relatie: Getrouwd

Kinderen: 3

Meest bekend van: zijn rol als directeur Chemie bij Greenpeace, maar nog meer door het concept 'Cradle to cradle' (afval is voedsel) samen met architect McDonough.

De Duitse chemicus Michael Braungart is samen met HYPERLINK "http://nl.wikipedia.org/wiki/William_McDonough" 'o "William McDonough" architect Bill McDonough auteur van het boek *Cradle to cradle: Remaking the Way We Make Things*, dat in 2002 verscheen. Journaliste Diana den Held trok een paar dagen met hem op. Een persoonlijk verslag.

In één zin: Michael Braungart is de grootste levensgenieter en tegelijk de meest idealistische persoon die ik ooit ontmoet heb. Toen ik hem voor het eerst hoorde stellen dat alles uiteindelijk draait om het 'vieren van het leven' dacht ik: Dat Kan Niet. De lijnen in zijn gezicht en een blik op zijn achtergrond bij Greenpeace vertellen een ander verhaal. Deze man leeft naar een visie, naar idealen en hij bijt zich vast. Het is iemand die zich zorgen maakt en die bezig is een doel te bereiken: verbetering. Dat hij daarvoor bereid is de grootste mogelijke offers te brengen en toch leeft met een intense levenslust, ontdek ik als ik een tijdje met hem meeloop.

Cradle to cradle

Elders in dit magazine vindt u een artikel over de toepassing van het Cradle to cradle concept waarmee Braungart wereldwijd bekend is geworden. Dit concept ligt aan de basis van de Almere Principles (zie pagina XXX) en de slogan Cradle to cradle verover momenteel de wereld (in Nederland beter bekend als 'Afval is voedsel'). Ironisch genoeg is Braungart eigenlijk helemaal niet zo blij met de populariteit van deze uitdrukking. "Het begint een beetje uit z'n verband te raken. Het gaat er niet om dat alles altijd maar terug naar 'af' moet. Waarom zou je dat doen? Vooruitgang hoort zowel bij de mens als bij de natuur." Dingen die uit hun verband gerukt worden, blijken een puntje van aandacht te zijn, zo merk ik tijdens een lezing voor ondernemers. Na

een aantal presentaties van bedrijven die allemaal beweren 'heel cradle to cradle' te zijn, krijgen enkele sprekers direct bij aanvang van Braungart's speech een veeg uit de pan. Zijn voordracht begint met correcties en een van de deelnemers gaat zelfs bijna over de knie; "Wat jij doet is helemaal geen cradle to cradle, dat noem ik spaghetti to spaghetti, je bent met iets heel anders bezig." Om er even later nog een schepje bovenop te doen: "Wie nu nog steeds denkt in termen van 'minder belastend', heeft helemaal niets van het idee begrepen. We hebben het over voedingsstoffen (zie kader). Stop eens met denken in termen van meer of minder afval." Zo, Braungart is binnen.

Zoveel mogelijk afval. Voedszaam afval.

Braungart: "Wij zijn de enige soort op aarde die afval produceert die nutteloos of schadelijk is. Kijk naar een bloeiende kersenboom door de ogen van een fabrikant: met al die ronddwarrelende bloesemblaadjes gaat er een hoop energie en materiaal verloren. Maar zo is het niet. Alles wat die boom loslaat is nuttig, omdat het dient als voedsel en van belang is voor de biosfeer. Dat kunnen wij ook. En dat is hard nodig: momenteel verbruiken we in Nederland 5.000 keer zoveel van onze grond dan we teruggeven. We putten de grond uit. Terwijl je met je 'afval' ook nuttige voedingsstoffen zou kunnen toevoegen. Het shirt dat ik hier heb bijvoorbeeld, is gewoon composteerbaar. Het is volledig gifvrij en dient straks als voeding voor de planten. Zo simpel is het: zulk 'afval' is nuttig; als je iets weggooit, creëer je nieuw leven, hoe meer je weggooit hoe beter. Fijne gedachte, niet? Het enige dat wij moeten doen, is tijdens het ontwerpen rekening houden met het moment dat de 'bruikbaarheid' voorbij is. Maak de dingen van biologisch afbreekbare materialen of materialen die meteen in de fabriek weer als grondstof gebruikt kunnen worden."

“Ik ging alleen maar chemie studeren omdat ik verliefd was op mijn juf”

Man on a mission?

Braungart vertelt dat het uitdragen iets is wat hij moet doen. “Ik heb veel concessies moeten maken en er is nu geen weg terug. Een afgelegen schapenboerderij in Ierland zit er even niet in. De maatschappij heeft nu zo veel in mij geïnvesteerd, ik zou er ethisch niet eens mee uit de voeten kunnen om daar niets mee te doen. Trouwens, we hebben nog zo'n 10, 15 of wellicht 20 jaar de tijd om iets te veranderen, anders vernietigt het systeem zichzelf. Het moet gewoon nu.” Met het strakke schema vol afspraken, lezingen en speeches waar ons gesprek tussen geprakt is in mijn achterhoofd, zie ik een man voor me die van hot naar haar gaat om te vertellen wat verteld moet worden. Typisch Braungart: over zijn privé-leven laat hij weinig los, praten over zichzelf vindt hij kennelijk onbelangrijk. Als ik ook maar even mijn

aandacht laat verslappen of als een vraag een kant uit gaat die hij niet relevant vindt, verschijnt een gevatte opmerking, een grijns of een grap en neemt hij het gesprek over om zijn boodschap te vertellen. Tegelijk is humor in de handen van Braungart een reusachtig (ont)wapenend middel. In een zaal die overdag wat aan de donkere kant is, opent hij vrolijk met “Goedenavond!”. Als de apparatuur even niet meewerkt, stelt hij voor om dan maar even met z'n allen te gaan mediteren. En zijn sneer tegen Bush begint mythische proporties te krijgen; toen Braungart en McDonough de Green Chemistry Award uit diens handen kregen, kon hij het niet nalaten te melden dat het helemaal niet nodig was om voor chemische wapens helemaal naar Irak te gaan, “...want er zit genoeg in jullie speelgoed. Dit kan nooit bedoeld zijn voor kinderen.”

Geen regels!

Toch vindt Braungart zelf niet dat hij op een ‘missie’ is. Hij ergert zich groen en geel aan organisaties die zijn ideeën omzetten in regels als ‘doe dit’ en ‘doe dat’ etc. “Zoiets werkt toch niet?” stelt hij. “Dat is net zo stom als op een feestje zeggen ‘You must have fun!’. Je maakt jezelf belachelijk.” Ineens krijg ik in de gaten waar Braungart mee bezig is. In de dagen dat ik hem volg, heb ik hem op verschillende manieren te werk zien gaan: bij de bijeenkomst met ondernemers gooit hij een uitnodiging in de zaal om hem toch vooral even als ‘vijand’ te zien “Zodat jullie een gezamenlijke vijand hebben om je tegen te verenigen”. Tijdens een debat met internationale politici in de Tweede Kamer stelt hij zich op als provocateur. De stellingen die hij door de zaal gooit, doen zelfs mijn adem stokken en ik moet drie keer slikken bij het horen van zoveel

aanvallen op dingen die écht beter moeten kunnen. Met als gevolg dat grote namen uit allerlei landen overeind schieten in hun stoel om toch vooral te vertellen hoe zij dingen wel en niet doen. Ze haasten zich om hun kennis te delen, en, in een vlaag van irritatie en schrik, zie ik bijvoorbeeld een Franse minister bijstand zoeken in een fluistergesprek met zijn buurman aan tafel. Terwijl ik het ze samen eens zie worden, zie ik wat hier gebeurt; Braungart stelt zich vrijwillig op als schietschijf om mensen in actie te laten komen, tot uitspraken te verleiden en vooral: tot gedachten en samenwerking. Ineens zie ik de Greenpeace-man in hem. Iets waarover weinig gesproken wordt, maar zo te zien is er in al die jaren eigenlijk weinig veranderd. Waar hij in het verleden op boten zat, of giftige lozingen markeerde ‘in het veld’, weet hij nu de weg in het land der politici, academici en ondernemers.

De beroemde chemicus

Als ik na een toespraak de rij belangstellenden zie staan, schiet ik bijna in de lach. Hij zal zelf ook niet hebben zien aankomen dat je met een dergelijke studie (“Ik ging alleen maar chemie studeren omdat ik verliefd was op mijn juf”) ooit nog handtekeningen zou gaan uitdelen. Braungart heeft voor iedereen tijd en aandacht: “Dat is een van de weinige luxe dingen die ik nog over heb: tijd. Ik kan beslissen of ik ergens veel of weinig tijd in wil steken. Dus als ik iemand tegenkom met een goed verhaal, dan kan ik ervoor kiezen daar bij stil te staan. Zo hebben McDonough en ik elkaar toch ook ontmoet?”

Geen schuldgevoel

Minstens even vervelend als mensen leefregels geven, vindt Braungart het ook om mensen voortdurend een schuldgevoel aan te praten. Vooral Al Gore krijg er van langs. “Het is niet mijn bedoeling om mensen met tranen in hun ogen te laten zitten en zich allerlei dingen in het leven te laten ontzeggen omdat dat ‘beter is voor het milieu’. Inspiratie blokkeert door angst en schuldgevoelens. Dat is zó de verkeerde weg. Je kunt de dingen toch gewoon anders doen? En wat ik zeker ook niet wil, is mensen het idee geven dat elk mens er eigenlijk een te veel is, zoals Gore dat doet. Wat heeft het voor zin om mensen te verlammen? Je geeft ze alleen maar een alibi om helemaal niets meer te doen. Natuurlijk, het is afschuwelijk stom om je haar te verzorgen met een conditioner die niet alleen jouw haar een mooi glad laagje geeft, maar ook het koraalrif. Maar als je een positieve of neutrale bijdrage zou kunnen doen, waarom moet je je daar dan slecht over voelen? Het wordt echt hoog tijd dat mensen die vreselijke beelden eens omdraaien: het gaat er niet om wat je aan voetafdruk allemaal moet verminderen. Het gaat er juist om wat je kunt bijdragen. Zet maar een zo groot mogelijke voetstap. Als het maar een juiste is.”

Tips van Michael

Ik grijp mijn kans om Braungart toch eens te vragen of hij de lezers van ClubGreen Magazine, ondanks zijn hekel aan ‘voorschriften’, wat tips wil meegeven. Braungart lacht. “Het eerste wat je kunt doen, is genieten van het leven. Als je iets concreets wilt doen, help dan mee aan het creëren van supportsystemen. Vraag gewoon als je iets koopt aan de verkoper of je het product kunt verbranden zonder filters, of je het in je tuin kunt leggen om te verteren of dat je het eventueel terug kunt brengen. Door die vragen verandert de markt, zo simpel is het. Maar trouwens, als jullie je magazine ClubGreen Magazine noemen, zorg dan dat het geel in je drukwerk wordt aangepast. Die kleur is zelfs in de textielindustrie in China al verboden, want er zit giftig dichloorbenzidine in. Denk even na. Als mensen het blad uitlezen, het op de papierberg gooien en er wordt vervolgens wc-papier van gemaakt, dan vervuilen jullie met 1 kilo van dat spul 3 miljoen liter water. Zorg gewoon dat je het blad in je open haard kunt gooien. Die keuze kun je maken.”

Nobel

Na een aantal malen gebruik te hebben mogen maken van Braungart's tijd: “zonder mensen die ons verhaal vertellen, zijn we nergens” ben ik onder de indruk geraakt van deze gedreven Duitse Nederlander die zo slecht stil kan zitten. Tijdens eindeloze lezingen, intro's en filmpjes heb ik voortdurend stukken papier uit zijn (linnen) tas zien komen waarop getekend en genoteerd werd. Ik heb mogen kijken naar en vooral ook lachen met dat rusteloos brein dat 's nachts, als het gezin slaapt, weer méér concepten en strategieën zit uit te werken. 50 jaar is hij nu. Ik hoor mensen zeggen dat het niet lang meer gaat duren voor die Nobelprijs komt. 🍀

